

Privatizace evropského financování rozvoje: Úloha Evropské investiční banky

Finanční architektura Evropské unie pro poskytování rozvojové pomoci musí být přestavěna tak, aby odrazila výrazné změny, které se v posledních několika letech odehrály pod vlivem globální krize. Organizace občanské společnosti vyjadřují své obavy ohledně zásadní nejednoznačnosti charakteru veřejných bank, jako je Evropská investiční banka (EIB), která jednoznačně není regionální rozvojovou bankou, ačkoli předstírá, že financuje rozvoj pomocí přátelských investičních operací. Existuje riziko, že debata o reformě evropské pomoci a širších úlohách financování rozvoje by mohla být ovlivněna přístupy, které budou podporovat agendu nadnárodních korporací.

Antonio Tricarico (koordinátor)
Kampaň za reformu Světové banky
(Campagna per la Riforma della Banca Mondiale, CRBM)

Evropské financování rozvojové pomoci se nachází na křižovatce. Dopad finanční a hospodářské krize na veřejné finance většiny členských států EU obrací trend zvyšování oficiální rozvojové pomoci (ODA), který jsme pozorovali v posledním desetiletí.¹ Ačkoli evropské vlády zůstávají štědrými dárci a poskytují více než polovinu celosvětové ODA, je čím dál jasnější, že Evropská unie jako celek do roku 2015 nedosáhne svých cílů. Snahy zvýšit kvalitu a efektivitu rozvojové pomoci, které silně podporují evropské dárci, jsou přitom v ohrožení.²

V tomto negativním kontextu se v oficiálních kruzích v Bruselu a dalších evropských metropolích objevily nové, oportunistický názor, že je potřeba zaujmout „holistický“ přístup k mezinárodní rozvojové spolupráci a financování rozvoje. Cílem je rozšířit definici financování rozvoje tak, aby do ní spadaly i komerční a investiční aktivity, a upřednostňovat intervenci ze strany soukromého sektoru coby nástroj hospodářského růstu a snad i budoucího rozvoje.

Na první pohled by se takový přístup mohl zdát jako přepracování Washingtonského konsenzu, ale i přes ideologickou náklonnost ve prospěch soukromých trhů se rozvíjí nová vize a strategie, jak se vyrovnat s veřejným a soukromým partnerstvím. Financování rozvoje už není vnímáno jen jako instrument na podporu reformy makroekonomické politiky na globálním Jihu, jak tomu bylo v posledních desetiletích, ale stále častěji jako veřejná páka k přilákání soukromého kapitálu. V kontextu hospodářské krize a znovu narůstající důležitosti, kterou G20 přisuzuje financování rozvoje a mezinárodním finančním institucím jako klíčovými instrumenty mezinárodního veřejného financování, se tento přístup stal také klíčovým pro podporu evropského obchodu po celém světě ve chvíli, kdy soukromé kapitálové trhy vyschly.

Evropskému financování rozvojové pomoci tedy hrozí riziko, že se stane součástí dlouhodobého záchran-

ného plánu, který bude prospěšný pro evropský obchod, někým označovaný jako „korporátní blahobyť“, místo aby pomáhal chudým na globálním Jihu, kteří nenesou žádnou zodpovědnost za vznik této krize, ale víc než kdo jiný trpí jejími následky.

Spoluúčast soukromého sektoru

Financování soukromého sektoru multilaterálními rozvojovými bankami (MDB)³ se od roku 1990 zdesetinásobilo z původních méně než 4 miliard dolarů na více než 40 miliard ročně. Finance soukromého sektoru dnes představují velkou část portfolia mnoha multilaterálních institucí a téměř polovinu celosvětové ODA.

Od Monterreyského konsenzu z roku 2002 byl předpoklad, že financování rozvoje je třeba začít čerpat z mezinárodních kapitálových trhů, postupně přijat významnými rozvojovými institucemi s tím, že stále podružnější a méně významná role připadá pomoci pro budování kapacity a institucí a pro vytváření prostředí lákavého pro domácí i zahraniční soukromé investory. Tyto názory znovu zazněly na Mezinárodní konferenci o financování rozvoje v Dauhá v prosinci 2008.

Rozvoj pochopitelně nespočívá jen v utrácení rozvojové pomoci a soukromý sektor se může stát životně důležitým motorem pro udržitelný rozvoj, ale soukromé společnosti mohou mít také škodlivý vliv na chudobu, lidská práva a životní prostředí, zejména v kontextu mezinárodních soukromých investic. Kromě toho by mělo být předem stanoveno, jaký soukromý sektor – zda zahraniční nebo domácí, ziskový nebo neziskový – a za jakých podmínek by měl získat vzácnou podporu mezinárodní veřejnosti k dosažení rozvojových cílů.

Mezinárodní občanská společnost nedávno vyjádřila své přesvědčení, že přístup multilaterálních rozvojových bank k soukromému sektoru a rozvoji nebyl vždy dostatečně soustředěn na podporu udržitelného rozvoje nebo omezování chudoby.⁴ Multilaterální rozvojové banky měly tendenci dávat při výběru projektů a monitoringových a evaluačních procedur přednost komerční, nikoli společenské a environmentální ná-

vratnosti. Zvláštní důvod k obavám představuje rychlý nárůst tzv. „arms-length“ investic finančního sektoru skrze prostředníky jako soukromé banky nebo soukromé investiční společnosti. Jak ukazují aktuální průzkumy, velká část prostředníků, zastupujících multilaterální rozvojové banky, působí prostřednictvím zahraničních finančních center a mohla by tedy přispět k útěku kapitálu z globálního Jihu na Sever.⁵

Nový přístup

Tento trend na úrovni Evropské unie kulminoval návrhem schválit přístup „všechno z Unie“ – období přístupu „všechno ze státu“, kterou v době italského předsednictví v roce 2009 podporovala G8. To by znamenalo, že se do závazku EU nezapočítá jen ODA, ale i vývozní úvěry, investiční záruky a transfery technologií. Nástroje na podporu obchodu a investic by byly v rozvojových zemích použity k přitahování soukromých zahraničních investic jako klíčového motoru rozvoje.

Takový přístup vychází z transformací, které evropský systém financování rozvojové pomoci již prodělal. „Domácí banka“ Evropské unie, Evropská investiční banka (EIB), která už od 80. let minulého století pomalu, ale vytrvale zvyšovala objem svých operací mimo EU, se na poli rozvojového financování stala hráčem, jehož význam je srovnatelný s Evropskou komisí (EC) a největšími evropskými bilaterálními dárci. EIB je možné považovat za „Evropskou společnost pro mezinárodní financování“, protože její mandát obvykle spočívá v tom, že poskytuje soukromému sektoru přímé půjčky na konkrétní projekty. Operace soukromého sektoru členských států zároveň podporují podobné instituce, fungující na bilaterální úrovni – takzvané Evropské instituce pro financování rozvoje (European Development Finance Institutions, EDFI).

Evropské vlády se začaly soustředit na otázku, jak tyto mechanismy posílit, místo aby reformovaly infrastrukturu ODA pomocí inovativních mechanismů financování rozvoje. Silný důraz na podporu mezinárodních investic jako primární hnací síly rozvoje – ve chvíli, kdy Evropská unie reviduje svou všeobecnou investiční

1 CONCORD, „Porušené přísliby pomoci ze strany EU činí rozvojové cíle tisíciletí nedosažitelnými, uvádí CONCORD poté, co OECD zveřejnila údaje o rozvojové pomoci“ (“Broken EU aid promises push Millennium Development Goals out of reach, says CONCORD as OECD announces aid figures”), tisková zpráva, Brusel, 14. dubna 2010.

2 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj/Výbor pro rozvojovou pomoc (OECD/DAC), *Zpráva o rozvojové spolupráci* (Paříž, 2010).

3 Mezinárodní nebo regionální mezivládní agentury jako Světová banka nebo Africká rozvojová banka.

4 Action Aid, projekt Bretton Woods, Christian Aid, CRBM, Evropská síť pro oddlužení a rozvoj (Eurodad) a Third World Network (TWN), *Podtrženo, sečteno, žije se nám lépe? Multilaterální financování a soukromý sektor v rozvojových zemích – Čas na nový přístup (Bottom Lines, Better Lives? Multilateral Financing to the Private Sector in Developing Countries – Time for a New Approach)*, březen 2010. Ke stažení na: <www.brettonwoodsproject.org/doc/private/privatesector.pdf>.

5 Richard Murphy, „Investice do rozvoje směřují do daňových rájů“ (“Investment for development: derailed to tax havens”), pracovní verze zprávy o využívání daňových rájů rozvojovými finančními institucemi připravená pro IBIS, NCA, CRBM, Eurodad, Forum Syd a Síť pro spravedlivé zdanění, duben 2010.

6 Komise evropského společenství, „Podpora rozvojových zemí na prahu hospodářské krize“, zpráva vydaná Komisí EU a určená Evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů, Brusel, 8. dubna 2009.

politiku⁷ – zároveň podkopává příležitosti na posílení mobilizace domácích zdrojů. Ta by představovala nejudržitelnější dlouhodobý přístup k rozvoji, protože nabízí možnost zredukovat závislost rozvojových zemí na finanční pomoci a zahraničních investicích a izolovat je od dopadu vnějších šoků a krizí.

Na konci roku 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, která stanovila strukturální rozvojové cíle, zejména omezení (a v dlouhodobém horizontu vymýcení) chudoby, jakož i ochrana a podpora lidských práv a podpory demokracie, jako obecné horizontální cíle celkové zahraniční politiky Evropské unie.⁸ Implementace nové smlouvy však otevřela širší diskusi o tom, jak provádět rozvojovou pomoc pod vedením nově jmenovaného vysokého představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, a následně jak podřídit rozvojové politiky a cíle – jak je definuje evropský konsenzus o rozvoji z roku 2005⁹ – do obchodních, bezpečnostních a širších geopolitických priorit Evropské unie. V tomto kontextu se z použití části omezeného rozvojového rozpočtu na evropské úrovni stalo kontroverzní politické téma.¹⁰

V tomto novém politickém kontextu dala revize externích půjček EIB – která začala v roce 2009 a předpokládá se, že bude dokončena na počátku roku 2011 – vzniknout širší debatě, která zdaleka přesahuje budoucnost poskytování úvěrů pro rozvojové země a zahájila novou diskusi o potřebě změnit architekturu evropského financování rozvoje. To se v následujících letech a v období diskusí o novém rozpočtu EU pro období 2013-2020 patrně stane jablkem sváru mezi občanskou společností a evropskými institucemi a vládami. Je vhodné podívat se pozorněji na současnou diskusi a zabývat se otázkami a návrhy, jak se vyhnout rostoucí privatizaci evropské rozvojové pomoci.

Evropská investiční banka: případová studie

Úkolem EIB je přispívat k integraci, vyrovnanému rozvoji a ekonomické a společenské soudržnosti členských států Evropské unie.¹¹ Mimo rámec EU operuje pod různými mandáty. V prosinci 2006 Evropská rada přijala nový Mandát pro vnější úvěrování EIB (External Lending Mandate, ELM) pro roky 2007-2013. Ten představuje až 27,8 miliardy eur (35,3 miliardy dolarů) – o více než 7 miliard eur (9 miliard dolarů) více než předchozí mandát – na poskytování úvěrů na projekty v zemích mimo Evropskou unii s výjimkou oblastí Afriky, Karibiku a Tichomoří (AKT).

Pokud jde o oblast AKT, řídí se EIB ustanoveními Dohody o partnerství z Cotonou, kterou Evropská unie

uzavřela se 79 zeměmi AKT a přislíbila jim 1,7 miliardy eur (2,2 miliardy dolarů) z vlastních zdrojů a další 2 miliardy eur (2,5 miliardy dolarů) prostřednictvím Investičního nástroje, fondu financovaného z Evropského rozvojového fondu, který pod správou Evropské komise shromažďuje příspěvky členských států a je řízen EIB.

Organizace občanské společnosti, které monitorují poskytování úvěrů ze strany EIB, v posledních deseti letech vznesly celou řadu námitek proti fundamentální rozporuplnosti postavení této veřejné banky, která zcela zjevně nepatří mezi regionální rozvojové banky, protože financuje údajně prorozvojové investiční operace, aniž by statutárně podléhala evropským rozvojovým politikám a cílům. Zjednodušeně řečeno, činnost EIB mimo rámec Evropské unie se soustředila převážně na spolufinancování infrastrukturních projektů většího rozsahu, energetických projektů, zaměřených na posílení energetické bezpečnosti EU, a na rozvojové intervence v soukromém sektoru – včetně soukromého finančního sektoru na globálním Jihu –, takže z většiny půjček EIB profitovaly spíše evropské společnosti a vývozci než místní komunity.

U příležitosti schválení nového mandátu pro vnější úvěrování v roce 2006 si několik členských států Evropské unie vynutilo zavedení specifického ustanovení o tom, že v polovině období platnosti mandátu proběhne revize jeho realizace.¹² Tyto státy vyjádřily své obavy z toho, že poslání mandátu se v EIB rozměšňuje kvůli často nekonzistentnímu a nejasnému rozšiřování pole působnosti banky mimo Evropskou unii.

Součástí revizního procesu bylo i dvojí externí hodnocení, přičemž to nejdůležitější provedl ad hoc ustanovený řídicí „výbor moudrých“, který jmenovala banka ve spolupráci s Evropskou komisí a předsedal mu Michel Camdessus, bývalý předseda Mezinárodního měnového fondu. Kromě řady doporučení zazněla v závěrečné zprávě¹³ nejedna výtká, včetně toho, že „převod politiky Evropské unie do úvěrových strategií EIB a hospodářské a sektorové analýzy potřeb konkrétní země jsou velmi omezené; snaha EIB monitorovat implementaci projektů, zajišťovat lokální přítomnost a sledovat environmentální a sociální aspekty se stále zdá být nedostatečná, a schopnost EIB uspokojit požadavky mandátu s ohledem na rozvojové aspekty je pouze nepřímá.“¹⁴

Camdessusova zpráva však nakonec pouze konstatovala, že klíčovým prvkem fungování banky je dominance soukromého sektoru. Zároveň si protřečilo tím, že volá po výrazném rozšíření úlohy EIB ve financování rozvoje navýšením jejího mandátu o 2 miliardy eur (2,5 miliardy dolarů) na nový mandát pro klimatické změny, po zvýšení investic banky nad rámec záruk EU (včetně sociálních sektorů) a palety nabízených finančních instrumentů a po koncesním úvěrování, při kterém by se peníze EIB míchaly s granty Evropské unie.

Společenský blahobyt a úskali rozvoje

EIB byla založena jako investiční banka. Je těžké ji transformovat do rozvojové instituce, protože by bylo nutné změnit celou její kulturu, jak jsme v posledním desetiletí jasně viděli na příkladu Mezinárodního měnového fondu.¹⁵

EIB nicméně získala od roku 2009 v kontextu finanční a hospodářské krize významnou roli v rámci přístupu „všechno z Unie“. Když se ukázalo, že je zapotřebí více zdrojů, a členské státy Evropské unie se nijak nehnaly do toho, aby zvyšovaly své příspěvky na ODA, zůstala EIB jedinou institucí, která mohla snadno navýšit objem půjček vydaním dluhopisů na kapitálových trzích a rozšířením komunitního garančního schématu na své externí úvěry. Občanská společnost je velmi znepokojena návrhem, že by EIB měla v rámci rozvojové pomoci zastoupit roli, kterou členské státy Evropské unie v kontextu krize nebyly ochotny plnit.¹⁶ EIB půjčuje peníze na kvazikomerční úrok, čímž přispívá k novému zadlužování rozvojových zemí. Kromě toho není EIB jako investiční banka v nejlepší pozici k tomu, aby rozvojovým zemím v období krize nabízela holistickou a smysluplnou odpověď na jejich problémy. To platí zejména v případě zemí s nízkými příjmy, které by měly obdržet granty na uspokojení potřeb vyvolaných krizí, a v krajním případě by měly přijímat pouze zvýhodněné úvěry a nikdy ne zadluženost na komerční bázi.¹⁷

Ačkoli přímé zahraniční investice (FDI) by mohly přispět k endogenním rozvojovým procesům, platí to jen v omezeném rozsahu a za velmi specifických podmínek, jak detailně prokázala Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD).¹⁸ Proticyklické finanční intervence v kontextu krize vyžadují mnohem ambicióznější přístup než pouhé navýšování zdrojů, které EIB poskytuje globálnímu Jihu. Současné pokusy omezení negativní environmentální a sociální dopady na místní komunity jsou vítány, ale jsou jen slabou náhradou za posílení jiných, efektivnějších mechanismů v rámci architektury rozvojové pomoci Evropské unie. Tyto principy platí i v případě podpory globálních veřejných statků, jako jsou prostředky určené na adaptaci na klimatické změny a mírnění jejich dopadů. Přestože by prostředky určené na klimatickou agendu měly být striktně oddělovány od rozvojové pomoci, je třeba vzít v potaz celou řadu poučení o tom, jakými kanály nejefektivněji přenášet a distribuovat rozvojovou pomoc.

Nucená transformace části operací EIB na skutečné instrumenty financování rozvoje pomoci vytvoření funkčních vazeb na systém rozvojové pomoci Evropské unie – Evropský rozvojový fond, finanční instrument pro rozvojovou spolupráci (DCI) a EuropeAid – by snad byla příliš riskantní, kdyby měla probíhat v rychlosti a bez příslušných záruk, že EIB bude dodržovat standardy,

7 Seattle to Brussels Network, „Obnovení veřejného zájmu o evropskou mezinárodní investiční politiku“ (‘Reclaiming public interest in Europe’s international investment policy’), zpráva občanské společnosti o budoucnosti evropské mezinárodní investiční politiky, Brusel, 12. května 2010.

8 Konsolidované znění smlouvy o fungování Evropské unie. Ke stažení na: <www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:CS:PDF>.

9 Ke stažení na: <www.europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/r12544_en.htm>.

10 Cidse, Eurostep, CONCORD a Aprovev, „Podle právníků je návrh Ashtonové o Evropské službě pro vnější činnost v rozporu s unijními zákony“ (‘Lawyers reveal Ashton’s EEAS proposal breaches EU law’) tisková zpráva, Brusel, 26. dubna 2010.

11 Viz: <www.eib.org/about/index.htm>.

12 „Rozhodnutí Rady z 19. prosince 2006.“ *Úřední věstník Evropské unie*, 30. prosince 2006. Ke stažení na: <www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:400:0243:0271:EN:PDF>.

13 Michael Camdessus et al., „Revize externího mandátu Evropské investiční banky pro období 2007-2013: Zpráva a doporučení řídicího „výboru moudrých“, únor 2010. Ke stažení na: <www.eib.org/attachments/documents/eib_external_mandate_2007-2013_mid-term_review.pdf>.

14 Tamtéž, 26.

15 Eurodad a koalice Counter Balance, „Společné podání Evropské sítě pro dluh a rozvoj a koalice Counter Balance panelu moudrých v kontextu revize externího mandátu Evropské investiční banky“, Brusel, 28. ledna 2010.

16 Alex Wilks, *Společenský blahobyt a úskali rozvoje. Proč Evropská investiční banka za hranicemi EU nespĺnila očekávání*, Brusel: Counter Balance, únor 2010.

17 Eurodad a koalice Counter Balance, op. cit.

18 UNCTAD, „Hospodářský rozvoj v Africe: Nová úloha přímých zahraničních investic“, (New York a Ženeva: Organizace spojených národů, 2005). Ke stažení na: <www.unctad.org/en/docs/gdsafica20051_en.pdf>.

kteřé v poskytování rozvojové pomoci uplatňuje EU. Tyto instituce a mechanismy jsou ze své podstaty odlišné a jejich rozdílností by mohly ohrozit pracně vydobytý, a i tak omezený pokrok, kterého Evropa pozvolna dosáhla v implementaci klíčových priorit efektivity rozvojové pomoci (mimo jiné iniciativa na straně příjemce, existence rozvojové strategie a transparentnost).

EIB by neměla svou úlohu rozšiřovat do dalších oblastí financování rozvoje, jako je například technická asistence. Evropský účetní dvůr v jedné své zprávě z roku 2007 uvádí, že technická asistence zůstávala vysoce neefektivní.¹⁹ Nedávné studie ukázaly, že jde jen o nástroj podporující západní firmy, aniž by mobilizoval efektivní nasazení zdrojů na Jihu. Od technické asistence je však třeba očekávat minimálně to, aby byla pohaněna poptávkou, aby se přizpůsobovala potřebám příjemce a aby obsahovala silný komponent budování kapacit.²⁰

V krátkodobém časovém horizontu je nutné zavést striktní opatření na zamezení dalším ztrátám, aby se úvěrování EIB mohlo přizpůsobit cílům Evropské unie v oblasti rozvoje a lidských práv, které by měly být nedílnou součástí všech zahraničních operací EU. Finanční zdroje EIB – které by bylo možné kombinovat s granty – by měly být převedeny do ostatních existujících evropských mechanismů nebo jiných mezinárodních finančních institucí.

Evropská architektura financování rozvoje

Toto doporučení by ve střednědobém časovém horizontu vytvořilo potřebu předefinovat celkovou architekturu EU pro financování rozvoje. Tento přístup je v souladu s klíčovými prioritami agentury efektivity rozvojové pomoci, tj. snižovat fragmentaci a duplicitu mezi institucemi dárcovských zemí.

V tomto smyslu řídicí „výbor moudrých“ překročil rámec svých kompetencí a vyjádřil několik jasných doporučení k otázce integrace EIB s obnovou evropskou architekturu financování rozvoje. Identifikoval potřebu vytvořit dceřinou společnost EIB, která by spravovala vnější úvěrování banky, a dále „evropskou platformu pro externí spolupráci a rozvoj“, která by poskytovala komplexní koordinační mechanismy založené na optimálním modelu kombinování grantů a půjček a stála na vzájemné důvěře mezi finančními institucemi. Tato platforma by měla být otevřena pro Evropskou banku pro obnovu a rozvoj (EBRD), Rozvojovou banku Rady Evropy a bilaterální finanční instituce, zejména pro Evropské instituce pro financování rozvoje (EDFI). Tento mechanismus by urychlil řešení problémů identifikovaných Evropskou radou na konci roku 2008²¹, které se týkají společných směrnic pro slučování grantů a úvěrů na evropské úrovni a získávání dalších zdrojů pro financování rozvojové pomoci.

Pro střednědobý časový horizont a další rozpočtové období EU navrhuje Camdessusova zpráva dvě možná řešení, která by – v souladu s krátkodobým vývojem – drasticky změnila evropskou architekturu financování rozvoje: zřízení „Evropské agentury pro externí financování“, která by sloučila externí finanční aktivity EIB a finanční aktivity Komise, týkající se externích investic (čímž by vyloučila většinu rozvojového rozpočtu EU); nebo zřízení Evropské banky pro spolupráci a rozvoj, která by byla významným evropským nástrojem, zastřešujícím externí aktivity EIB spolu s externími aktivitami Evropské komise a EBRD.

Evropské instituce o těchto návrzích dosud vedly interní diskuse, aniž by zaujaly veřejné stanovisko. Existuje však silící požadavek, aby se EIB, případně s podporou dalších zdrojů, stala klíčovým nositelem širších externích aktivit Evropské komise a udržovala stěžejní úkol finanční podpory rozvoje soukromého sektoru v rámci celkové činnosti. Evropské instituce pro financování rozvoje mezitím vyjádřily svůj zájem o užší spolupráci s EIB a podpořily myšlenku společné platformy, jejíž pilotní aktivity by se měly zaměřit na oblast klimatického financování.

Občanská společnost zastává názor, že Evropská unie nemusí zřizovat vlastní rozvojovou banku.²² Není nutné rozšiřovat řady již existujících globálních a regionálních multilaterálních rozvojových bank, zvláště ve chvíli, kdy je nutné ty existující reformovat a vylepšit jejich efektivitu. Sepisování memorand o porozumění mezi EIB a mezinárodními finančními institucemi dosud přineslo jen omezené výsledky. Evropská unie by místo toho mohla uvažovat o přenesení většího množství zdrojů na stávající mezinárodní finanční instituce, pokud podstoupí vhodné reformy. V tomto smyslu by mezinárodní finanční instituce měly implementovat striktní standardy zodpovědného financování a evropské vlády by se měly soustředit na zlepšení koordinace a efektivity svých aktivit.

Pokud jde o návrh na zřízení nové agentury, je velmi neisté, zda by EU byla schopna v rámci financování rozvoje lépe strukturovat a eventuálně rozšířit dimenzi úvěrování soukromého sektoru s částečným využitím vlastního rozvojového rozpočtu na zvýhodněné úvěry pro soukromý sektor, aniž by vložila obdobné úsilí do rozšíření vlastního jádra architektury financování rozvoje a svých nástrojů rozvojové spolupráce.

Budoucnost financování rozvoje ze strany Evropské unie

Je nutné přebudovat evropskou architekturu financování rozvoje ve světle významných změn, které vyvolala globální krize, možného selhání agentury Rozvojových cílů tisíciletí a nových úkolů v oblasti mezinárodní spolupráce a podpory globálních veřejných statků.

Z tohoto úhlu pohledu je transformace EIB klíčovým úkolem pro další směřování financování rozvoje ze strany Evropské unie. V krátkodobém časovém horizontu by EIB měla zůstat jen investičním nástrojem, byť by její pole působnosti mimo EU mělo být omezeno (jak v geografickém smyslu, tak i s ohledem na konkrétní odvětví). Externí aktivity EIB by se zároveň měly striktně držet obecných cílů Evropské unie v oblasti rozvoje a lidských práv. Principy efektivity rozvoje však přesahují rámec rozvojové pomoci a měly by být aplikovány i na investiční bankovníctví v rozvojových zemích, pokud je založeno na veřejných zdrojích.

EIB musí kromě toho zajistit, že všechny její investice budou mít jasné rozvojové výsledky, zejména v odvětvích, kde vykazuje největší aktivitu, tj. infrastruktura, energetika a těžba surovin. Jako veřejná instituce musí zároveň zajistit, že společnosti a investice, které podporuje, fungují v souladu s nejvyššími standardy financování, za účelem zamezení daňovým únikům a útěku kapitálu do EU, a dále napomáhat k navrácení zcizených aktiv do zemí jejich původu.

V dlouhodobém časovém horizontu, počínaje novým rozpočtovým obdobím EU pro roky 2013–2020, by však bylo vhodné najít efektivnější institucionální alternativu, která by tuto instituci nahradila v poskytování půjček mimo rámec EU. Zejména úvěrování v Asii a Latinské Americe by mělo být zastaveno zároveň s tím, že by se nízkopříjmové země v těchto regionech staly prioritními příjemci rozvojové podpory z existujících mechanismů EU (DCI), od mezinárodních finančních institucí a nových regionálních institucí. Pokud jde o úvěrování ve Střední Asii, měla by EIB finančně podporovat pouze intervence EBRD, protože je sama (spolu s Evropskou komisí a členskými státy EU) podílíkem této instituce. Pokud jde o úvěrování sousedních regionů (východní Evropa a severní Afrika), měla by EIB jako investiční banka kladt zásadní důraz na perspektivu rozvoje a lidských práv a striktně dodržovat priority, které budou v souladu s celkovými cíli Evropské unie v oblasti rozvoje a lidských práv.

Efektivita aktivit EIB a její vztahy s Evropským sousedským a partnerským instrumentem (European Partnership and Neighbourhood Instrument, ENPI) v těchto oblastech by měly být znovu revidovány před tím, než bude roku 2013 schválen nový externí mandát. A konečně, pokud jde o úvěrování v oblasti AKT, v kontextu revize investičního nástroje v roce 2010 by Evropská komise a členské státy měly pro období po roce 2013 zvážit všechny možné alternativy pro správu zdrojů Evropského rozvojového fondu, v současnosti řízeného EIB, a to včetně regionálních mezinárodních finančních institucí, existujících mechanismů Evropské unie a eventuálně i mechanismů, které by bylo nutné nově vytvořit.²³ ■

19 „Zvláštní zpráva 6/2007 Evropského účetního dvora o efektivitě technické asistence v kontextu rozvoje kapacity“, Úřední věstník Evropské unie, 21. prosinec 2007. Ke stažení na: <www.eca.europa.eu/portal/pls/portal/docs/1/673583.PDF>.

20 Eurodad a koalice Counter Balance, op. cit.

21 Rada Evropské unie, „Rámcové mechanismy kombinování úvěrů a grantů v kontextu externí rozvojové pomoci“, pracovní skupina finančních poradců, 11. prosince 2008.

22 Eurodad a koalice Counter Balance, op. cit.

23 Tamtéž.